DOI: 10.5961/jhes.2020.372

Çocukluk Çağında Yaşanan Örselenmenin Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yakın İlişkilerine Etkisi

The Effect of Childhood Traumatization on Close Relationships of First Year University Students

Meltem KÜRTÜNCÜ, Hicran YILDIZ, Aylin KURT

ÖZ

Araştırma üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında yaşanan örselenmenin yakın ilişkilerde yaşantılarla ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı, kesitsel nitelikteki araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde sağlık alanında öğrenim gören tüm birinci sınıf öğrencileri, örneklemini ise bu öğrenciler arasından çalışmaya katılmayı kabul eden 830 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan "Tanımlayıcı Bilgi Formu", "Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" aracılığı ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirmesinde ortalamalar, yüzdelikler, bağımsız örneklem t testi, Pearson korelasyon testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalamaları 19.25±1.68 ve %72.3'ü kadındı. %20.4'ü hemşirelik bölümü öğrencisiydi. Öğrencilerin %8.3'ü çekirdek tipi aileye sahip olduğunu ve %44.3'ünün anne-babası bir dönem ayrı kaldığını bildirmiştir. Öğrencilerin %57.3'ü anne ve babasının çocuk yetiştirme tutumunu "koruyucu" olarak nitelendirdi. Erkeklerde kadınlardan, yalnız yaşayanların ailesi ya da arkadaşları ile yaşayanlardan, anne babasının ayrı yaşadığı bir dönemi olanların olmayanlardan, annesi doktora mezunu olanların daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlardan, babası okur-yazar olmayanların daha yüksek düzeyde eğitime sahip olanlardan, gelir düzeyi yüksek olanların orta ve düşük olanlardan, son bir yılda psikolojik yardım alanların almayanlardan ve hiç arkadaşı olmayanların olanlardan daha fazla örselenme yaşadıkları belirlenmiştir (p<0.05). Çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçıngan olunduğu (p<0.05) ve çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal, cinsel olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçıngan olunduğu tespit edilmiştir (p<0.001). Çocukların ve gençlerin ileriki yaşamlarında daha sağlıklı ilişkiler kurabilmesi adına çocuk ve ergenlerin çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşama durumlarının incelenmesi, farklı sosyokültürel yapıda yetişen çocukların aile yapıları incelenerek örselenmeyi etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılacak araştırmaların sayısının artırılması, sosyoekonomik olarak kötü ve örselenme açısından risk altında olduğu düşünülen çocuk ve gençler ile ilgili yapılacak araştırmalara ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Üniversite öğrencisi, Örselenme, Yakın ilişkiler, Anne baba tutumu

Kürtüncü M., Yıldız H., & Kurt A., (2020). Çocukluk çağında yaşanan örselenmenin üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yakın ilişkilerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Journal of Higher Education and Science, 10*(1), 103-113. https://doi.org/10.5961/jhes.2020.372

Meltem KÜRTÜNCÜ
ORCID ID: 0000-0003-3061-5236
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Zonguldak, Turkey

Hicran YILDIZ
ORCID ID: 0000-0003-4241-5231
Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bursa, Türkiye
Uludağ University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Bursa, Turkey

Aylin KURT (✉)
ORCID ID: 0000-0002-5521-0828
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Zonguldak, Türkiye
Zonguldak Bülent Ecevit University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Zonguldak, Turkey
aylin.kurt@beun.edu.tr

Geliş Tarihi/*Received* : 17.07.2019
Kabul Tarihi/*Accepted* : 08.01.2020

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the relationship between childhood traumatic experiences and close relationships in university students. The universe of this descriptive, cross-sectional study consisted of all first-year students studying in the field of health at Zonguldak Bülent Ecevit University in 2016-2017 academic year and the sample of the study included 830 students who agreed to participate in the study among these students. Data were collected using "The Descriptive Information Form" prepared in line with the literature by researchers, "Childhood Trauma Scale" and "Experiences in Close Relationships Inventory". The data were evaluated in SPSS 22.0 program. Means, percentages, independent samples t-test, Pearson correlation test and One-Way ANOVA test were used for data evaluation. The mean age of the students was 19.25±1.68 and 72.3% were female. 20.4% were nursing students. 8.3% of the students stated that they had nuclear type families and 44.3% of the students reported that their parents were separated for a period. 57.3% of the students described their parents' parenting attitude as protective. Women, those who live alone with their family or friends, those who have a period of separate parents, those whose mother has a doctorate degree, whose father is illiterate, who have a high level of income and those who received psychological help in the last year and those who did not have any friends had more traumas ($p<0.05$). It was found that as physical and emotional traumas experienced during childhood increased, avoidance in close relationships increased ($p<0.05$) and as the physical, emotional and sexual traumas experienced during childhood increased, avoidance increased ($p<0.001$). It is needed to focus on the research about investigation of childhood neglect and of children and adolescents in order to establish healthy relationships in later life, to increase the number of research to determine the factors affecting the traumatization by examining the family structures of children raised in different socio-cultural structure.

Keywords: University student, Trauma, Close relationships, Parental attitude

GİRİŞ

Bir toplumun kalkınabilmesi ve ilerleyebilmesi, ancak o toplum içinde yetişen çocukların tam bir iyilik hâli içerisinde gelişmesi ile mümkündür. Çocukların sağlıklı birer kişi olarak yetişmesinde katkı sağlayan en önemli etken ebeveynler ve/veya bakım verenlerdir. Bu kişiler çocuk yetiştirme sürecinde farkında olarak ya da olmayarak çocuklarının kişilik gelişimini olumsuz etkileyecek davranışlar sergileyebilmektedir. Bu durum da çocukların örselenmesine neden olmaktadır (Altıparmak, Yıldırım, Yardımcı, & Ergin, 2013; Chigiji et al., 2018; Pekdoğan, 2016). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları; fiziksel, duygusal, cinsel olarak sınıflandırılmaktadır ve çocuklar örselenmenin her çeşidine sıklıkla maruz kalmaktadır (Altıntaş, Aslan, Ayyıldız, Ayoğlu, & Veren, 2016; Cankur et al., 2012; Chigiji et al., 2018; Hillis, Mercy, Amobi, & Kress, 2016; Isvoranu et al., 2017). Yapılan sistematik bir derlemede, tüm dünyadaki 2-17 yaş arasındaki çocukların neredeyse yarısının örselenmeye maruz kaldığı ya da şahit olduğu bildirilmiştir (Hillis et al., 2016). Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocukluk çağı örselenme yaşantıları görülme oranları yüksektir. 11-17 yaş arasında 440 çocuk ile yapılan "Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması"nda; çocukların 299'unun (%67.9) en az bir kez ev içi duygusal örselenme ve 163'ünün (%37) en az bir kez ev içinde fiziksel örseleme yaşantıları olduğu bildirilmektedir (Cankur et al., 2012). Maalesef örselenmenin çocuklar üzerindeki en üzücü sonucu, çocukların en temel gereksinimi olan güvenli bağlanma gereksinimini ve bağlanma ile ilişkili oluşabilecek durumları olumsuz etkilemesidir (Bozdemir & Gündüz, 2016; Kesebir, Özdoğan-Kavzoğlu & Üstündağ, 2011).

Bağlanma, bireylerin hem çocukluk hem de erişkinlik dönemlerini etkilemesi nedeniyle önemlidir. Bağlanma kuramından doğan yakın ilişkiler kavramı, bireylerin çocukluk döneminde bakım vericisine duyduğu güvenin erişkinlikte sosyal ilişkilerine yansıması olarak tanımlanabilmektedir (Baytemir, 2016; Bowlby, 2008). Yakın ilişkilerde yaşantılar kavramı; güvenli, kaygılı ve kaçıngan olmak üzere bağlanma ile ilişkili üç kategoride temellenmektedir. Özellikle çocuklar için kullanılan bu kategoriler zamanla yetişkin bağlanma örüntülerini incelemek için de kullanılmaya başlanmıştır (Sümer, 2006). Bu üç kategori çerçevesinde değerlendirilen yakın ilişkilerde yaşantılar kavramı kişilerin hayatları boyunca kuracakları özel ilişkileri de dâhil olmak üzere tüm ilişkilerini etkilemektedir (Baytemir, 2016; Güloğlu & Karaırmak, 2017; Kesebir et al., 2011). Arkadaş ilişkileri, eş seçimi gibi önemli konular özellikle yakın ilişkilerde kaygılı ve kaçıngan olan kişilerde sıkıntı yaratabilmektedir. Karar vermekte zorlanan veya hatalı davranışlar sergileyen kişilerin ilerdeki yaşamlarında kararlarından dolayı zorlanmaları daha olasıdır (Türkkan & Odacı, 2019). Bu nedenle kişilerin yakın ilişkilerde yaşantılarını etkileyen faktörleri belirlemek önemlidir.

Kişilerin hem davranışlarının şekillenmesini, hem de kişilerarası ilişkilerini etkileyen ilk çocukluk yaşantılarının birey için ne denli önemli olduğu bilinmektedir. Çünkü çocukluk çağında meydana gelen örselenme vakalarının psikososyal boyutu aşılamadığında, kişilerin hayatı zorlaşmakta ve hatta psikopatolojiler görülmektedir (Bruce & Laporte, 2015; Christ et al., 2019; Crittenden & Heller, 2017; Goodman et al., 2017; Isvoranu et al., 2017; Onat, Dinç, Günaydın, & Uğurlu, 2015). Özellikle güvensiz bağlanma ve örselenme ile ilişkili olarak çocukların ilerdeki yaşlarında yakın ilişkilerinde sıkıntılar yaşayabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında yaşanan örselenmenin yakın ilişkilerde yaşantılarla ilişkisini incelenmek amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda cevap aranan araştırma soruları şu şekildedir:

- Öğrencilerin cinsiyet, yaş, yaşamının büyük bölümünün geçtiği yere, okuduğu bölüme, birlikte yaşanılan kişilere, aile tipine, anne babanın ayrı yaşadığı dönemin olup olmadığı-

na, anne babanın ayrı kalma nedenine ve süresine, anne-baba öğrenim düzeyine, kardeş sayısına, gelir düzeyine, anne babanın çocuk yetiştirme tutumuna, kronik hastalıkların olup olmadığına ve son bir yıl içinde psikolojik yardım alıp almadıklarına göre "Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'nden aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?

- Öğrencilerin "Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantıları" arasında ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı, kesitsel nitelikte yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'nde sağlık alanında öğrenim gören 1130 birinci sınıf öğrencisi, örneklemini ise bu öğrenciler arasından çalışmaya katılmayı kabul eden 830 öğrenci oluşturmuştur. Evrenin %72'sine ulaşılmıştır. Evrenden örneklem hesaplamasında %95 güven aralığı sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler literatür doğrultusunda (Cesur, Sayraç, & Korkmaz, 2018; Christ et al., 2019; Zeren, Yengil, Çelikel, Arık, & Arslan, 2013) araştırmacılar tarafından hazırlanan Tanımlayıcı Bilgi Formu, Türkiye'de geçerlik güvenirlikleri yapılmış olan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri aracılığı ile toplanmıştır.

Çocukluk Çağı Örseleme Yaşantıları Ölçeği (ÇÇÖYÖ): Çocukluk çağı örselenme ve ihmal yaşantılarını geriye dönük olarak inceleyen ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirliği Aslan ve Alparslan (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçek 40 maddeden oluşmakta, ölçekteki maddelerin puanlanmasında "Ben çocukken" diye başlayan ifadelerin o yaşantının kişinin başına geliş sıklığına bağlı olarak beşli Likert tipinde puanlanmaktadır. Ölçeğin fiziksel, duygusal ve cinsel kötüye kullanım olmak üzere üç alt boyutu vardır. Yüksek puanlar, incelenen alt boyuta yönelik çocuklukta daha sık kötüye kullanımın yaşandığını göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puan 40-200 arasında değişmektedir. Fiziksel kötüye kullanım 16-80, duygusal kötüye kullanım 19-95 ve cinsel kötüye kullanım 5-25 arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.96, alt ölçeklerin ise 0.94-0.96 arasında bulunduğu bildirilmektedir (Aslan & Alparslan, 1999). Yapılan bu çalışmada, toplam ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.82 olarak belirlenmiştir.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE): Brennan ve ark. (1998) tarafından romantik ilişkiler de dâhil olmak üzere yakın ilişkilerde (arkadaşlık, dostluk gibi) hissedilen duyguların değerlendirilmesi amacıyla geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)'nin, Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Sümer (1999) tarafından yapılmıştır. 36 maddesi olan ölçeğin güvenli, kaygılı ve kaçıngan olma olarak üç alt boyutu vardır ve ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa katsayısı 0.86-0.90 arasında olduğu bildirilmektedir (Sümer & Güngör, 1999; Sümer, 2006). Yapılan bu çalışmada, ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa katsayısı 0.79-0.85 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Uygulanması

Ölçme araçlarının uygulanması sürecinde ilgili bölümlere araştırmacıların doğrudan kendileri gitmişler ve uygulamaları gerçekleştirmiş olup, veriler beş aylık sürede toplanmıştır. Ölçme araçları, teorik ders bitiminde derse gelen öğrencilere ilgili öğretim elemanından izin alınarak ve araştırmanın amacı açıklanarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, sınıf ortamında ve araştırmacının gözlemi altında uygulanmıştır. Anket formu yaklaşık 30 dakikada doldurulmuştur. Öğrencilerden 330 kişi okula gelmeme, anketi uygulamak istememe ve anketi yarım bırakma gibi nedenlerle çalışma dışında kalmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiştir. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistikler olarak ortalamalar, yüzdelikler, bağımsız örneklem *t* testi kullanılmıştır. İlişki bakılırken Pearson korelasyon testi, gruplar arası fark incelenirken tek yönlü varyans analizi ve gruplar arasındaki farkın nereden kaynaklandığı bulmak için Tukey testi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında değerlendirilmiş ve $p<0.05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Yaş ortalamaları 19.25±1.68 olan öğrencilerin %72.3'ü kadındır. Öğrencilerin %44.9'u yaşamının çoğunu il merkezinde geçirmiştir. %20.4'ü hemşirelik bölümünde öğrenim görmektedir ve %69.9'u yurtta kalmaktadır. Öğrencilerin %8.3'ü çekirdek tipi aileye sahip ve %44.3'ünün anne-babası bir dönem ayrı kalmıştır. Bunların %82.6'sı eğitim nedeniyle ve %41.3'ü 6 ay veya daha az süre ayrı kalmıştır. Öğrencilerin %57.3'ü anne ve babasının çocuk yetiştirme tutumunu "koruyucu" olarak nitelemektedir (Tablo 1).

Öğrencilerin ÇÇÖYÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları fiziksel kötüye kullanma 50.35±7.33, duygusal kötüye kullanma 52.12±6.15, cinsel kötüye kullanma 6.62±3.52 olup ölçek toplam puanı ortalaması 109.10±15.13'tür. Öğrencilerin YİYE alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları kaygılı olma 56.35±10.11, kaçıngan olma 22.26±5.50, güvenli olma 29.35±5.21 olup ölçek toplam puanı ortalaması 107.97±15.24'tür (Tablo 2).

YİYE kaçıngan olma ile ÇÇÖYÖ fiziksel, duygusal kötüye kullanım ve toplam puan arasında pozitif korelasyonlar elde edilmiştir ($p<0.05$). Yani çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçıngan olunduğu tespit edilmiştir. YİYE güvenli olma ile ÇÇÖYÖ fiziksel, duygusal, cinsel kötüye kullanım ve toplam puan arasında negatif korelasyonlar elde edilmiştir ($p<0.001$). Yani çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal, cinsel olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçıngan olunduğu tespit edilmiştir (Tablo 3).

ÇÇÖYÖ toplam ve alt boyutlarında cinsiyete, anne-babanın ayrı yaşadığı dönem varlığına, anne ve babanın öğrenim durumlarına, gelir düzeyine, kronik hastalık varlığına, son bir yılda

Tablo 1: Olguların Sosyodemografik Özelliklerinin Dağılımı (*n*=830)

Değişken adı		*n*	%
Yaş		19.25±1.68	DA=17-46
Cinsiyet	Kadın	600	72.3
	Erkek	230	27.7
Yaşamın büyük bölümünün geçtiği yer	Metropol	106	12.8
	İl	373	44.9
	İlce	251	30.2
	Köy	100	12.0
Okuduğu bölüm	Hemşirelik		20.4
	Tıp	169	7.7
	Diş hekimliği	64	9.8
	Eczacılık fakültesi	81	6.5
	Ameliyathane hizmetleri	54	4.5
	Anestezi teknikerliği	37	3.6
	Çocuk bakımı ve gençlik hizmetleri	30	2.4
	Eczane hizmetleri	20	3.4
	İlk ve acil yardım	28	5.1
	Odyometri	42	2.2
	Optisyenlik	18	1.8
	Patoloji laboratuvar teknikleri	15	2.4
	Saç bakımı ve güzellik hizmetleri	20	4.0
	Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik	3336	4.3
	Tıbbi görüntüleme teknikleri	34	4.1
	Tıbbi laboratuvar teknikleri	35	4.2
	Tıbbi tanıtım pazarlama	13	1.6
	Yaşlı bakım hizmetleri	20	2.4
	Ağız ve diş sağlığı hizmetleri	19	2.3
	Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü	62	7.5
Birlikte yasadığı kişi/kişiler	Aile	175	21.1
	Yalnız	35	4.2
	Akraba ya da arkadaş	40	4.8
	Yurtta	580	69.9
Aile tipi	Çekirdek	675	81.3
	Geniş	127	15.3
	Parçalanmış	28	3.4
Anne-babanın ayrı yaşadığı dönem	Var	368	44.3
	Yok	462	55.7
Anne babanın ayrı kalma nedeni (*n*=368)	Bakım	3	0.8
	Eğitim	304	82.6
	Hastalık	6	1.6
	Diğer	55	14.9
Anne babanın ayrı kalma süresi (*n*=368)	6 ay veya daha az	152	41.3
	1-3 yıl	107	29.1
	4-5 yıl	65	17.7
	6-8 yıl	18	4.9
	9 ay ve daha fazla	26	7.1
Annenin öğrenim durumu	Okur-yazar değil	58	7.0
	Okur-yazar	53	6.4
	İlköğretim	444	53.5
	Lise	179	21.6
	Ön lisans	17	2.0
	Lisans	68	8.2
	Yüksek lisans	6	0.7
	Doktora	5	0.6

Tablo 1: Devam

Değişken adı		*n*	%
Babanın Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	16	1.9
	Okur-yazar	36	4.3
	İlköğretim	353	42.5
	Lise	245	29.5
	Ön lisans	31	3.7
	Lisans	125	15.1
	Yüksek lisans	16	1.9
	Doktora	8	1.0
Anne babanın çocuk yetiştirme tutumu	Demokratik	170	20.5
	Otoriter	111	13.4
	Koruyucu	476	57.3
	Mükemmeliyetçi	66	8.0
	İlgisiz	7	0.8
Kardeş sayısı	1	57	6.9
	2	317	38.2
	3	232	28.0
	4	108	13.0
	5 ve daha fazla	116	14.0
Gelir düzeyi	Düşük	32	3.9
	Orta	763	91.9
	Yüksek	35	4.2
Kronik hastalık varlığı	Var	42	5.1
	Yok	788	94.9
Son bir yılda psikolojik yardım alma	Evet	58	7.0
	Hayır	772	93.0

Tablo 2: Olgularda Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÇÖYÖ) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) Puanlarının Dağılımı (*n*=830)

Değişken adı		Ort±SS	Minimum-Maksimum
ÇÇÖYÖ	Fiziksel kötüye kullanma	50.35±7.33	31-88
	Duygusal kötüye kullanma	52.12±6.15	30-84
	Cinsel kötüye kullanma	6.62±3.52	5-25
	ÇÇÖYÖ Toplam	109.10±15.13	69-193
YİYE	Kaygılı olma	56.35±10.11	20-97
	Kaçıngan olma	22.26±5.50	8-40
	Güvenli olma	29.35±5.21	9-45
	YİYE Toplam	107.97±15.24	39-182

psikolojik yardım almaya ve arkadaşlık ilişkilerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (p<0.05) (Tablo 4). Yapılan ileri analiz sonucunda erkeklerde kadınlardan, yalnız yaşayanların ailesi ya da arkadaşları ile yaşayanlardan, anne babasının ayrı yaşadığı bir dönemi olanların olmayanlardan, annesi doktora mezunu olanların daha düşük eğitim düzeyine sahip olanlardan, babası okur-yazar olmayanların babası daha yüksek düzeyde eğitime sahip olanlardan, gelir düzeyi yüksek olanların orta ve düşük olanlardan, son bir yılda psikolojik yardım alanların yardım almayanlardan ve hiç arkadaşı olmayanların arkadaşı olanlardan daha fazla örselenme yaşadıkları belirlenmiştir.

YİYE toplam ve alt boyutlarında cinsiyete, beraber yaşanılan kişiye, anne babanın ayrı yaşadığı dönem varlığına, anne ve babanın öğrenim durumlarına, anne babanın çocuk yetiştirme tutumuna, gelir düzeyine ve arkadaşlık ilişkilerine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (p<0.05) (Tablo 5). Kadınların erkeklerden daha fazla kaygılı ve kaçıngan, ailesi ile yaşayanların arkadaşları ile yaşayanlardan ve yalnız yaşayanlardan daha fazla kaygılı, kaçıngan ve güvenli; anne ve babası okuryazar olanların anne ve babası daha yüksek düzeyde eğitime sahip olanlardan kaygılı, kaçıngan ve güvenli, anne babanın çocuk yetiştirme tutumu ilgisiz olanların bu konuda demokratik, oto-

Tablo 3: Olgularda Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÇÖYÖ) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) Puanları Arasındaki İlişkinin Dağılımı (*n*=830)¥

Ölçek Puanları	Fiziksel kötüye kullanma	Duygusal kötüye kullanma	Cinsel kötüye kullanma	ÇÇÖYÖ Toplam
Kaygılı olma	*r*=0.057 *p*=0.104	*r*= 0.068 *p*=0.051	*r*=0.003 *p*=0.922	*r*=0.056 *p*=0.110
Kaçıngan olma	r=0.107** ***p*=0.002**	r=0.115** ***p*=0.001**	*r*=-0.060 *p*=0.086	*r*=0.085* ***p*=0.015**
Güvenli olma	*r*=-0.182** ***p*=0.000**	*r*=-0.175** ***p*=0.000**	*r*=-0.131** ***p*=0.000**	*r*=-0.190** ***p*=0.000**
YİYE Toplam	*r*=0.014 *p*=0.688	*r*=0.027 *p*=0.445	*r*=-0.064 *p*=0.064	*r*=0.002 *p*=0.944

p<0.005, ¥ Pearson korelasyon testi.

Tablo 4: Olguların Sosyodemografik Özellikleri ile Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği Arasındaki İlişkinin Dağılımı (N=830)

Değişken adı		Fiziksel kötüye kullanma	Duygusal kötüye kullanma	Cinsel kötüye kullanma	ÇÇÖYÖ Toplam
Cinsiyet	Kadın	49.56±6.84	51.49±5.75	6.20±3.11	107.26±13.76
	Erkek	52.39±8.16	53.76±6.84	7.74±4.23	113.90±17.34
	Anlamlılık	*t*=-5.038 **¥*p*=0.000***	*t*=-4,809 **¥*p*=0.000***	*t*=-5.754 **¥*p*=0.000***	*t*=-5.757 **¥*p*=0.000***
Birlikte yasadığı kişi/kişiler	Aile	50.62±6.28	52.34±5.33	6.35±3.01	109.32±12.75
	Yalnız	53.20±8.89	54.80±7.78	8.88±5.16	116.88±19.42
	Akraba ya da arkadaş	50.95±7.15	52.05±5.51	7.40±3.88	110.40±15.47
	Yurtta	50.05±7.51	51.90±6.28	6.52±3.47	108.48±15.38
	Anlamlılık	*F*=2.250 *p*=0.081***	*F*=2.549 *p*=0.055**	*F*=6.065 **¥*p*=0.000****	*F*=3.551 **¥*p*=0.014****
Anne-babanın ayrı yaşadığı dönem	Var	50.99±7.24	52.60±6.08	6.88±3.58	110.49±15.16
	Yok	49.84±7.38	51.73±6.18	6.41±3.46	108.00±15.03
	Anlamlılık	*t*= 2.247 **¥*p*=0.025***	*t*=2.020 **¥*p*=0.044***	*t*=1.899 *p*=0.058*	*t*=2.358 **¥*p*=0.019***
Annenin öğrenim durumu	Okur-yazar değil	54.18±7.51	55.39±6.51	7.20±3.89	116.79±16.10
	Okur-yazar	52.11±7.93	53.58±6.10	7.37±3.79	113.07±16.17
	İlköğretim	49.72±6.79	51.52±5.69	6.11±2.84	107.36±13.58
	Lise	48.91±6.60	51.07±5.79	6.67±3.60	106.66±13.90
	Ön lisans	51.76±7.80	52.82±6.71	8.70±6.07	113.29±18.83
	Lisans	51.97±9.03	53.61±7.33	7.92±4.85	113.51±19.07
	Yüksek lisans	57.33±10.91	57.00±8.29	8.50±4.37	122.83±18.29
	Doktora	59.20±9.83	60.40±8.20	9.00±5.52	128.60±23.17
	Anlamlılık	*F*=6.841 **¥*p*=0.000****	*F*=6.864 **¥*p*=0.000****	*F*=4.789 **¥*p*=0.000****	*F*=7.439 **¥*p*=0.000****
Babanın öğrenim durumu	Okur-yazar değil	57.37±8.15	58.25±5.83	8.18±5.02	123.81±17.30
	Okur-yazar	53.55±8.32	54.72±6.74	7.86±3.65	116.13±16.84
	İlköğretim	50.38±6.59	51.93±5.41	6.21±2.92	108.53±13.16
	Lise	49.10±6.88	51.21±6.00	6.46±3.37	106.79±14.25
	Ön lisans	51.16±6.92	53.29±5.53	7.45±4.95	111.90±15.90
	Lisans	50.48±8.71	52.45±7.39	7.28±4.31	110.22±18.45
	Yüksek lisans	49.81±9.28	51.18±7.31	5.81±2.16	106.81±16.74
	Doktora	54.37±8.33	56.62±7.04	9.12±5.98	120.12±19.51
	Anlamlılık	*F*=4.633 **¥*p*=0.000****	*F*=5.037 **¥*p*=0.000****	*F*=3.447 **¥*p*=0.001****	*F*=5.241 **¥*p*=0.000****

Tablo 4: Devam

Değişken adı		Fiziksel kötüye kullanma	Duygusal kötüye kullanma	Cinsel kötüye kullanma	ÇÇÖYÖ Toplam
Anne babanın çocuk yetiştirme tutumu	Demokratik	50.27±7.62	52.27±6.62	7.46±4.47	110.00±16.70
	Otoriter	51.48±7.42	53.05±6.15	6.82±3.63	111.36±15.22
	Koruyucu	49.77±6.88	51.64±5.78	6.21±2.99	107.63±13.87
	Mükemmeliyetçi	52.22±8.70	53.34±6.95	7.12±3.76	112.69±17.77
	İlgisiz	55.85±9.82	55.00±8.00	6.42±3.35	117.28±18.57
	Anlamlılık	*F*=3.502 **¥*p*=0.008****	*F*=2.440 **¥*p*=0.046****	*F*=4.510 **¥*p*=0.001****	*F*=3.363 **¥*p*=0.010****
Kardeş sayısı	1	50.64±6.92	52.50±5.78	6.36±3.14	109.52±13.75
	2	49.65±7.20	51.59±6.00	6.58±3.49	107.83±14.92
	3	49.74±6.77	51.71±5.74	6.71±3.77	108.17±14.52
	4	50.36±7.66	51.93±6.74	6.02±2.72	108.32±15.19
	5 ve daha fazla	53.31±8.00	54.38±6.53	7.27±3.84	114.98±16.33
	Anlamlılık	*F*=6.015 **¥*p*=0.000****	*F*=4.952 **¥*p*=0.001****	*F*=1.894 ¥*p*=0.109**	*F*=5.345 **¥*p*=0.000****
Gelir düzeyi	Düşük	52.03±8.32	53.21±7.19	7.15±3.55	112.40±16.80
	Orta	50.15±7.25	51.95±6.07	6.49±3.35	108.61±14.82
	Yüksek	53.14±7.77	54.79±6.43	9.11±5.65	117.17±18.02
	Anlamlılık	*F*=3.590 **¥*p*=0.028****	*F*=4.009 **¥*p*=0.019****	*F*=9.842 **¥*p*=0.000****	*F*=6.076 **¥*p*=0.002****
Kronik hastalık varlığı	Var	51.47±7.38	53.19±6.31	8.28±4.76	112.95±16.60
	Yok	50.29±7.33	52.06±6.14	6.53±3.428	108.90±15.03
	Anlamlılık	*t*=1.017 *p*=0.309*	*t*=1.153 *p*=0.249*	*t*=2.344 **¥*p*=0.024***	*t*=1.691 *p*=0.091*
Son bir yılda psikolojik yardım alma	Evet	52.25±7.35	53.18±5.65	7.46±4.51	112.91±15.73
	Hayır	50.21±7.32	52.04±6.18	6.56±3.43	108.82±15.05
	Anlamlılık	*t*=2.054 **¥*p*=0.040***	*t*=1.368 *p*=0.172*	*t*=1.486 *p*=0.142*	*t*=1.989 **¥*p*=0.047***
Arkadaşlık ilişkisi	Hiç arkadaşım yok	56.00±10.03	56.92±8.14	9.30±5.90	122.23±23.04
	Tek bir arkadaşım var	51.57±7.04	52.93±5.91	7.36±3.95	111.87±15.41
	Birçok arkadaşım var	50.18±7.26	51.99±6.10	6.53±3.42	108.71±14.86
	Anlamlılık	*F*=4.747 **¥*p*=0.009****	*F*=4.575 **¥*p*=0.011****	*F*=5.076 **¥*p*=0.006****	*F*=5.997 **¥*p*=0.003****

***** *Bağımsız örneklem t testi,* ****Tek yönlü varyans analizi* ¥ *p<0.05.*

riter, koruyucu ve mükemmeliyetçi olanlardan daha kaçıngan; gelir durumu düşük olanların gelir durumu orta ve yüksek olanlardan daha kaygılı ve tek bir arkadaşı olanların hiç arkadaşı olmayanlar ve birçok arkadaşı olanlardan daha fazla kaygılı ve kaçıngan oldukları belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ülkemizde sıklıkla çalışan bir konudur (Gökler-Danışman & Berberoğlu, 2016; Zeren et al., 2013). Zeren ve ark. (2013) üniversite öğrencilerinde duygusal kötüye kullanımı 35±13.39, fiziksel kötüye kullanımı 21.76±7.23, cinsel kötüye kullanımı 5.68±2.45 ve ÇÇÖYÖ toplam puan ortalamasını 62.44±20.12 olarak tespit ettiklerini bildirmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise duygusal kötüye kullanım 46.12±17.34, cinsel kötüye kullanım 7.41±3.72 ve fiziksel kötüye kullanım 33.07±13.20 ve ÇÇÖYÖ toplam puan ortalaması 86.61±30.55 olarak bildirilmektedir (Gökler-Danışman & Berberoğlu, 2016). Bu araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarının olduğu (109.10±15.13); özellikle fiziksel (50.35±7.33) ve duygusal (52.12±6.15) kötüye kullanımın orta düzeyde olduğu, cinsel (6.62±3.52) kötüye kullanımın ise düşük olduğu tespit edilmiştir. Literatür ile kıyaslandığında cinsel kötüye kullanım dışında öğrencilerin daha yüksek düzeyde örselenme puanlarının olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmalara bakıldığında ülkemizde çocukların sıklıkla duygusal örselenmeye maruz kaldığı görülmektedir (Cankur et al., 2012; Chigiji et al., 2018; Turla, Dündar, & Özkanlı, 2010). Çünkü gerek fiziksel, gerekse de cinsel örselenme olsun çocuk

Tablo 5: Olguların Sosyodemografik Özellikleri ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Arasındaki İlişkinin Dağılımı (*n*=830)

Değişken adı		Kaygılı olma	Kaçıngan olma	Güvenli olma	YİYE Toplam
Cinsiyet	Kadın	56.89±9.71	22.94±5.48	29.51±5.13	109.35±14.68
	Erkek	54.95±11.00	20.50±5.15	28.92±5.40	104.37±16.08
	Anlamlılık	*t*=2.477 **¥*p*=0.013**	*t*=5.847 **¥*p*=0.000**	*t*=1.476 *p*=0.140	*t*=4.258 **¥*p*=0.000**
Birlikte yasadığı kişi/kişiler	Aile	57.13±8.96	22.75±5.36	28.88±5.10	108.76±13.35
	Yalnız	52.28±10.79	20.02±4.87	27.40±5.76	99.71±16.21
	Akraba ya da arkadaş	54.470±10.79	21.20±5.11	28.95±5.74	104.62±16.23
	Yurtta	56.49±10.31	22.33±5.57	29.64±5.15	108.46±15.51
	Anlamlılık	*F*=2.743 **¥*p*=0.042****	*F*=2.933 **¥*p*=0.033****	*F*=2.804 **¥*p*=0.039****	*F*=4.484 **¥*p*=0.004****
Annenin öğrenim durumu	Okur-yazar değil	55.48±10.22	22.58±5.50	28.22±4.93	106.29±15.81
	Okur-yazar	57.52±11.59	23.71±4.87	28.92±5.61	110.16±18.43
	İlköğretim	56.99±9.53	22.97±5.38	29.39±5.09	109.36±14.26
	Lise	56.10±9.92	21.16±5.25	29.89±5.10	107.16±15.00
	Ön lisans	57.23±12.51	19.52±4.10	29.35±5.23	106.11±15.67
	Lisans	54.08±11.28	20.05±6.03	29.77±5.26	103.92±15.34
	Yüksek lisans	43.16±14.45	17.50±7.34	25.33±9.83	86.00±28.18
	Doktora	49.20±5.71	25.20±7.59	23.00±6.67	97.40±13.72
	Anlamlılık	*F*=2.795 **¥*p*=0.007****	*F*=5.860 **¥*p*=0.000****	*F*=2.379 **¥*p*=0.021****	*F*=3.792 **¥*p*=0.000****
Babanın öğrenim durumu	Okur-yazar değil	50.75±13.24	21.43±4.60	26.87±6.06	99.06±20.19
	Okur-yazar	58.44±11.42	23.08±5.06	29.41±5.92	110.94±18.62
	İlköğretim	57.24±9.59	23.40±5.49	29.22±5.10	109.87±14.59
	Lise	55.73±9.69	21.61±5.03	29.49±5.00	106.84±14.74
	Ön lisans	56.87±10.42	21.16±5.16	30.25±5.18	108.29±15.10
	Lisans	55.56±10.50	20.63±5.82	29.87±5.29	106.06±14.39
	Yüksek lisans	53.12±15.32	21.12±6.57	28.93±6.04	103.18±22.98
	Doktora	54.50±9.25	22.37±8.21	24.62±6.45	101.50±15.25
	Anlamlılık	*F*=4.633 **¥*p*=0.000****	*F*=5.037 **¥*p*=0.000****	*F*=3.447 **¥*p*=0.001****	*F*=5.241 **¥*p*=0.000****
Anne babanın çocuk yetiştirme tutumu	Demokratik	50.27±7.62	52.27±6.62	7.46±4.47	110.00±16.70
	Otoriter	51.48±7.42	53.05±6.15	6.82±3.63	111.36±15.22
	Koruyucu	49.77±6.88	51.64±5.78	6.21±2.99	107.63±13.87
	Mükemmeliyetçi	52.22±8.70	53.34±6.95	7.12±3.76	112.69±17.77
	İlgisiz	55.85±9.82	55.00±8.00	6.42±3.35	117.28±18.57
	Anlamlılık	*F*=1.845 *p*=0.076***	*F*=4.809 **¥*p*=0.000****	*F*=1.850 *p*=0.075**	*F*=2.701 **¥*p*=0.009****
Gelir düzeyi	Düşük	58.71±9.19	22.31±4.92	29.93±5.33	110.96±13.13
	Orta	56.42±9.99	22.33±5.50	29.39±5.14	108.16±15.06
	Yüksek	52.57±12.71	20.80±5.88	27.80±6.37	101.17±19.03
	Anlamlılık	*F*=3.358 **¥*p*=0.035****	*F*=1.303 *p*=0.272**	*F*=1.786 *p*=0.168**	*F*=4.193 **¥*p*=0.015****
Arkadaşlık ilişkisi	Hiç arkadaşım yok	57.30±11.87	24.61±7.64	23.76±5.05	105.69±19.60
	Tek bir arkadaşım var	60.12±8.64	24.27±5.60	28.19±5.02	112.59±12.69
	Birçok arkadaşım var	56.10±10.13	22.10±5.43	29.51±5.17	107.73±15.27
	Anlamlılık	*F*=3.578 **¥*p*=0.028****	*F*=4.675 **¥*p*=0.010****	*F*=9.178 **¥*p*=0.000****	*F*=2.411 *p*=0.090**

**** Bağımsız örneklem t testi, **Tek yönlü varyans analizi ¥ p<0.05.***

örselenmenin her çeşidinde muhakkak ki duygusal olarak da etkilenmektedir. Özellikle duygusal örselenme sonucunda yaşanan post-travmatik stres sendromunun aşılamaması ve ileride bu durumun depresyona dönüşmesi nedeniyle yakın ilişkilerde sorun yaşanmasına neden olduğu düşünülmektedir (Christ et al., 2019). Ayrıca örselenme öyküsü olan kişilerin duygularını kontrol edememesinin sonucu olarak sürekli kaygı içinde olduğu ve daha fazla öfke duyduğu; öfkelerini ve kaygılarını da daha fazla dışarı yansıttıkları bilinmektedir (Altıntaş et al., 2016; Cesur et al., 2018; Izaguirre & Calvete, 2015; Thoresen, Myhre, Wentzel-Larsen, Aakvaag & Hjemdal, 2015). Literatürü destekler nitelikte bulgulara ulaşılan bu araştırmada öğrencilerin ÇÇÖYÖ alt boyutlarından fiziksel, duygusal ve örselenme toplam puanı arttıkça yakın ilişkilerinde daha fazla kaçıngan oldukları görülmüştür. Ayrıca her örselenme çeşidinden alınan puan azaldıkça, öğrencilerin daha fazla güvenli ilişkiler kurduğu da tespit edilmiştir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yakın ilişkilerini etkileyen en önemli faktörün çocukluk çağı örselenmeleri olması nedeniyle bu durumu etkileyen faktörleri de ele almak gerekir (Goodman et al., 2017). Yapılan çalışmalarda örselenmenin kız çocuklarında sıklıkla karşımıza çıktığı görüldüğünden özellikle cinsiyet faktörü ele alınmalıdır (Altıparmak et al., 2013; Chigiji et al., 2018; Gökçe-Imren, Ayaz, Yusufoğlu, & Rodopman-Arman, 2013; Pekdoğan, 2016). Kız ve erkek çocuklara biçilen toplumsal rollerin ve erkek çocuğun bir başarı, kız çocuğun ise başarısızlık olarak görülmesinin bu duruma zemin hazırlayan bir etken olduğu söylenmektedir (Kokaçya, Çöpoğlu, Demirkıran, & Arslan, 2015; Pekdoğan, 2016). Ancak erkeklerde kızlara göre örselenmenin/istismarın yüksek olduğunu bildiren çalışmalar da vardır (Turan & Traş, 2017; Türkkan & Odacı, 2019; Zeren et al., 2013). Bu araştırmada da benzer şekilde erkek öğrencilerin daha fazla örselenme yaşadığı tespit edilmiştir. Gökçe-Imren ve ark. (2013), çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine başvuran 3-17 yaşları arasındaki 157 vakanın retrospektif olarak incelendiği bir araştırmada, kız çocuklarının daha fazla istismara uğradığını bildirmişlerse de, ele alınan erkek çocukların yaş ortalamalarının daha düşük ve %76.9'unun da 13 yaş altında olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada 6 yaşın altında %3.1 cinsel istismar olgusu bulunduğu ve bu olguların tamamının erkek olduğu da belirtilmektedir (Gökçe-Imren et al., 2013). Yani aslında çocukların kişiliğinin temelinin atıldığı dönemlerde erkek çocuklarının daha fazla örselenme yaşadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak, gelir düzeyi düşük ailelerde erkek çocuklara ekonomik sorumluluk yüklenmesi ve ilişkili olarak da örselenmenin her türlüsüne maruz kaldıkları düşünülmektedir. Ayrıca kız çocuklarına yönelik yapılan istismarın belirti ve bulgu açısından ortaya çıkması daha olası iken erkeklerde bunu saptamak daha zordur. Bu nedenle erkeklerdeki örselenmenin asıl verilerini ortaya çıkarmak daha zor olabilmektedir (Turan & Traş, 2017).

İşsizlik, düşük eğitim düzeyi, ailedeki çocuk sayısının çok olması gibi nedenlerden dolayı aileler ekonomik olarak sıkıntı çekmektedir. Ailelerin ekonomik streslerden daha çok etkilenmesine neden olarak, aile bireyleri arasında kurulan iletişimde sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Ekonomik stres yaratıcı faktörler ile baş etmeye çalışan ebeveynler çocuklarını ihmal edebilmekte ve böylece örselenme meydana gelebilmektedir (Altıparmak et al., 2013; Cameron et al., 2018; Guedes, Bott, Garcia-Moreno, & Colombini, 2016; Sarı, Ardahan, & Öztornacı, 2016; Taşar, Özcan, & Saç, 2018). 150 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, ailesi alt gelir düzeyinde olan öğrencilerin duygusal ve toplam örselenme ölçek puanları anlamlı derecede yüksek olduğu belirtilmiştir (Zeren et al., 2013). Literatürü destekler nitelikteki bu araştırmada gelir düzeyi düşük olan aileye sahip öğrencilerin duygusal, fiziksel, cinsel ve örselenmeyi daha fazla yaşadıkları ve ilişkili olarak yakın ilişkilerde daha kaygılı oldukları tespit edilmiştir.

Eğitim seviyesi düşük olan bir ebeveyn çocuğunu yetiştirirken eksik kalmakta ve çoğu zaman hatalı davranışlar sergilemektedir. Bu nedenle anne ve baba eğitim durumu da çocukların örselenme ve yakın ilişkilerdeki yaşantıları üzerinde etkilidir. (Altıparmak et al., 2013; Cameron et al., 2018; Pekdoğan, 2016). Bu araştırmada eğitim düzeyi düşük olan babaların çocuklarının daha fazla örselenme ve yakın ilişkilerde daha çok sıkıntı yaşadığı belirlenmiştir. Bu bulgu, literatür bilgisi ile uyuşmaktadır. Ancak yine araştırmada eğitim seviyesi yüksek annelerin çocuklarının daha fazla örselenme yaşadığı görülmüştür. Bu durumda kariyer yapmaya çalışan annelerin çocuklarını ihmal ettiği düşünülmektedir.

Turan ve Traş (2017)'ın 567 öğrenci ile yaptığı araştırmada, sosyal desteği zayıf olan öğrencilerin daha fazla örselenme yaşadığını bildirmektedir. Çalışmalarında sonuçlarımıza benzer şekilde yalnız yaşayan öğrencilerde örselenmenin daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Ancak bu araştırmada ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin yakın ilişkilerde daha kaygılı ve kaçıngan davrandığı, yurtta yaşayanların ise güvenli davranışlar sergilediği görülmüştür. Aile ile yaşamanın çocuklarda özgüven gelişimine ket vurduğu, ancak biri ile yaşayanların yani sosyal destek alanların yakın ilişki yaşantılarının daha olumlu olduğu düşünülmektedir (Turan & Traş, 2017).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilerin ülkemizde yapılan diğer çalışmalara göre çocukluk çağında daha yüksek düzeyde örselenme yaşantılarının olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları cinsiyete, anne-babanın ayrı yaşadığı dönem varlığına, anne ve babanın öğrenim durumlarına, gelir düzeyine, kronik hastalık varlığına, son bir yılda psikolojik yardım almaya ve arkadaşlık ilişkilerine bağlı olarak değişmektedir. Öğrencilerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları arttıkça yakın ilişkilerinde daha fazla kaçıngan oldukları görülmüştür.

Araştırmada nicel araştırma yaklaşım kullanılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda, nitel yaklaşımın nicel yaklaşımla birlikte kullanıldığı karma yaklaşıma da başvurulabilir. Böylece çocukların ve gençlerin ilerdeki yaşamlarında daha sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için çocuk ve ergenlerin çocukluk çağı ihmal ve istismar yaşama durumlarının incelenmesi; farklı sosyokültürel yapıda yetişen çocukların aile yapılarının incelenerek örselenmeyi etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılacak araştırmaların sayısının artırılması; sosyoekonomik olarak kötü ve örselenme açısından risk altında olduğu düşünülen çocuk

ve gençler ile ilgili yapılacak araştırmalara ağırlık verilmesi ile çocukların yetiştiği ve kişiliklerinin oluştuğu aile ortamlarının öneminin daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında örselenmenin ve getirdiği sorunların belirlenmesi çalışmalarının yapılması ve örselenmeye yönelik önlemler alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Altıntaş, H. K., Aslan, G. K., Ayyıldız, T. K., Ayoğlu, F. N., & Veren, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin çocukluk döneminde yaşadıkları örseleyici davranışların öfke durumları üzerine etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, *15*(6), 518–524. http://doi.org/10.5455/pmb.1-1456412345

Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F., & Ergin, D. (2013). Annelerden alınan bilgilerle çocuk istismarı ve etkileyen etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, *14*(4), 354. http://doi.org/10.5455/apd.39819

Aslan, S. H., & Alparslan, Z. N. (1999). Çocukluk örselenme yaşantıları ölçeğinin bir üniversite öğrencisi örnekleminde geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *10*(4), 275–285.

Baytemir, K. (2016). Ergenlikte ebeveyn ve akrana bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kişilerarası yetrliğin aracılığı. *Egitim ve Bilim*, *41*(186), 69–91. http://doi.org/10.15390/EB.2016.6185

Bowlby, J. (2008). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. http://doi.org/10.1097/00005053-199001000-00017

Bozdemir, F., & Gündüz, B. (2016). Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkileri. *International Journal of Human Sciences*, *13*(1), 1797–1814. http://doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.3700

Bruce, M., & Laporte, D. (2015). Childhood trauma, antisocial personality typologies and recent violent acts among inpatient males with severe mental illness: Exploring an explanatory pathway. *Schizophrenia Research*, *162*(1-3), 285–290. http://doi.org/10.1016/j.schres.2014.12.028

Cameron, C. M., O'Leary, P. J., Lakhani, A., Osborne, J. M., e Souza, L., Hope, K., … Majidi, S. (2018). Violence against children in Afghanistan: Community perspectives. *J Interpers Violence*, *1*, 886260518760610. Retrieved from http://doi.org/10.1177/0886260518760610

Cankur, S., Kırımsoy, E., Şekercioğlu, G., Yıldırım, E., Erdoğan, N., Sav, C., … Tekeoğlu, M. (2012). *Çocuklarin ev içinde yaşadıkları şiddet araştırması*.

Cesur, G., Sayraç, N., & Korkmaz, E. (2018). Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve sürekli kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, *33*(81), 97–109.

Chigiji, H., Fry, D., Mwadiwa, T. E., Elizalde, A., Izumi, N., Baago-Rasmussen, L., & Maternowska, M. C. (2018). Risk factors and health consequences of physical and emotional violence against children in Zimbabwe: A nationally representative survey. *BMJ Global Health*, *3*(3), 1–12. http://doi.org/10.1136/bmjgh-2017-000533

Christ, C., De Waal, M. M., Dekker, J. J. M., van Kuijk, I., Van Schaik, D. J. F., Kikkert, M. J., … Messman-Moore, T. L. (2019). Linking childhood emotional abuse and depressive symptoms: The role of emotion dysregulation and interpersonal problems. *PLoS ONE*, *14*(2), 1–18. http://doi.org/10.1371/journal.pone.0211882

Crittenden, P. M., & Heller, M. B. (2017). The roots of chronic posttraumatic stress disorder: childhood trauma, information processing, and self-protective strategies. *Chronic Stress*, *1*, 1–10. http://doi.org/10.1177/2470547016682965

Goodman, M. L., Hindman, A., Keiser, P. H., Gitari, S., Porter, K. A., & Raimer, B. G. (2017). Neglect, sexual abuse, and witnessing intimate partner violence during childhood predicts later life violent attitudes against children among Kenyan women: Evidence of intergenerational risk transmission from cross-sectional data. *J Interpers Violence*, *1*, 886260516689777. http://doi.org/10.1177/0886260516689777

Gökçe-Imren, S., Ayaz, A. B., Yusufoğlu, C., & Rodopman-Arman, A. (2013). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde klinik özellikler ve intihar girişimi ile ilişkili risk etmenleri. *Marmara Medical Journal*, *26*(1), 11–16. Retrieved from https://trdizin.gov.tr/publication/show/pdf/paper/TVRRME16UTVPUT09

Gökler-Danışman, I., & Berberoğlu, E. (2016). Suça yönelen ergenlerde, çocukluk döneminde örseleyici yaşantılara maruz kalma düzeyi ile adil dünya inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry, 17*(2), 111-119.

Guedes, A., Bott, S., Garcia-Moreno, C., & Colombini, M. (2016). Bridging the gaps: a global review of intersections of violence against women and violence against children. *Global Health Action*, *9*(1), 31516. http://doi.org/10.3402/gha.v9.31516

Güloğlu, B., & Karaırmak, Ö. (2017). Erken çocuklukta baba kaybında bağlanma biçimleri ve yakın ilişkilerdeki psikolojik eğilimler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği*, *7*(47), 99–115.

Hillis, S., Mercy, J., Amobi, A., & Kress, H. (2016). Global prevalence of past-year violence against children: A systematic review and minimum estimates. *Pediatrics*, *137*(3), e20154079. http://doi.org/10.1542/peds.2015-4079

Isvoranu, A. M., Van Borkulo, C. D., Boyette, L. Lou, Wigman, J. T. W., Vinkers, C. H., Borsboom, D., … Myin-Germeys, I. (2017). A network approach to psychosis: Pathways between childhood trauma and psychotic symptoms. *Schizophrenia Bulletin*, *43*(1), 187–196. http://doi.org/10.1093/schbul/sbw055

Izaguirre, A., & Calvete, E. (2015). Children who are exposed to intimate partner violence: Interviewing mothers to understand its impact on children. *Child Abuse & Neglect*, *48*, 58–67. http://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.05.002

Kesebir, S., Özdoğan-Kavzoğlu, S., Üstündağ, F. M. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *3*(2), 321–342. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/115119

Kokaçya, M. H., Çöpoğlu, Ü. S., Demirkıran, S. D., & Arslan, M. M. (2015). Toplumumuzdaki erkek çocuk baskısına bağlı depresyon ve kız çocuk ihmali. *Cukurova Medical Journal*, *40*(Ek Sayı 1), 79–83.

Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S., & Uğurlu, F. (2015). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, *3*(1), 9–15.

Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, *17*(2), 425–441.

Sarı, H. Y., Ardahan, E., & Öztornacı, B. Ö. (2016). Çocuk ihmal ve istismarına ilişkin son 10 yılda yapılan sistematik derlemeler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, *15*(6), 501–511.

Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, *21*(57), 1–22.

Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stili ölçeklerinin Türk örneklemi üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, *14*, 71–106.

Taşar, M. A., Özcan, Ç., & Saç, R. Ü. (2018). Düşük gelir düzeyine sahip bir bölgede çocukluk çağı örselenme yaşantılarının değerlendirilmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, *14*, 198–203. http://doi.org/10.5350/BTDMJB.20170328120808

Thoresen, S., Myhre, M., Wentzel-Larsen, T., Aakvaag, H. F., & Hjemdal, O. K. (2015). Violence against children, later victimisation, and mental health: A cross-sectional study of the general Norwegian population. *European Journal of Psychotraumatology*, *6*(1), 26259. http://doi.org/10.3402/ejpt.v6.26259

Turan, A., & Traş, Z. (2017). Ergenlerde çocukluk örselenme düzeyleri ile sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. In Ö. Pınarcık & M. Ö. Danacı (Eds.), *Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi* (pp. 10–19). Düzce.

Turla, A., Dündar, C., & Özkanlı, Ç. (2010). Prevalence of childhood physical abuse in a representative sample of college students in Samsun, Turkey. *J Interpers Violence*, *25*(7), 1298–308. http://doi.org/10.1177/0886260509340551

Türkkan, T., & Odacı, H. (2019). Lise öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile bilişsel çarpıtma ve yalnızlık eğilimleri arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri*, *22*, 93–104. http://doi.org/10.5505/kpd.2018.40427

Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2013). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tip Dergisi*, *39*(4), 536–541.